

Bolygók! Sorakozó!

Még itt él bennünk a 2020. december 21-i Jupiter–Szaturnusz együttállás emléke: a két óriásbolygó akkor mindössze 6 ívpercre közelítette meg egymást, ami azt jelentette, hogy szabad szemmel nézve fényük gyakorlatilag egybeolvadt. Mindebből itt, Magyarországon semmit se láttunk, a hetek óta kitartó vastag ködréteg csak karácsonykor szakadozott fel, akkor pedig már nem volt annyira szoros az együttállás. Pedig nem lett volna utolsó mulatság egy látómezőben szemlélni a két bolygóóriást, még akkor is, ha ekkoriban már meglehetősen alacsonyan jártak.

Karácsony táján mindig felelevenítjük a betlehemi csillag történetét – amire a legjobb jelölt épp a Jupiter és a Szaturnusz hármaskénti együttállása volt Kr. e. 7-ben. Milyen szép lett volna, ha a járványidőszak bezártóságában legalább e két égitest közeledését-távolodását megfigyelhettük volna estéről estére!

Az ennyire szoros bolygóegyüttállások persze nem túlságosan gyakoriak, éppen-séggel nem is a Jupiter–Szaturnusz együttállások a leglátványosabbak, hanem az Égúr és a Hölgy találkozásai, vagyis a Jupiter és a Vénusz közelségei. Vannak aztán láthatatlan együttállások is: láthatatlanok azért, mert a Nap fényözöne lehetetlenné teszi megpillantásukat. 2000 áprilisában és májusában egész együttállás-sorozat zajlott az égen: az öt szabadszemes bolygó nagyjából egy irányban látszott, még egy 0,01 fokos Jupiter–Szaturnusz közelítés is szerepelt a kínálatban. Csakhogy ebből semmit se láthattunk a Nap fényözöne miatt. Azaz hogy mégis, hiszen a SOHO koronagráf-felvételein szépen nyomon követhettük az esemény-sorozatot. A hangsúly a szépségen van, már persze ha valaki egyáltalán szépnek találja a SOHO monokróm felvételeit, alkalmankénti koronakitörésekkel, kozmikus sugarak „karcaival”. Szerintem szépek, izgalmasak,

és ahhoz kétség se fér, hogy mennyire hasznosak a tudomány számára.

Ez a bolygóegyüttállás-sorozat is megmozgatta a világévevárók képzeletét, hiszen ha az a rengeteg bolygó ilyen szépen irányba rendeződik, abból nagyon veszélyes dolgok is következhetnek... A világvége ezúttal is elmaradt. Pedig jó lett volna, ha ez a bolygótánc látható távcsőben is, elmagyarázhattuk volna ismét, hogy nincs mitől félni, nincs itt semmi látnivaló. Azaz nagyon is van, tessék csak gyönyörködni a promenádban – nagyjából ennyi a világvége.

Idén júniusban se volt mitől félni, legfeljebb azon lepődött meg, honnan ez a hirtelen érdeklődés az ún. „bolygóegyüttállás” iránt. Egyáltalán miként lett a bolygósorakozóból együttállás? Tekintettel arra, hogy nagyjából 90 fokos területen sorakoztak fel, ezt inkább távolállásnak nevezhetnénk. Az, hogy a szabadszemes bolygók ilyen akkurátusan, „sorszám szerint” felsorakoztak a hajnali égen, ritka, de nem különleges látványosság. Persze aki egy csapásra szeretné mindet letudni, annak vonzó lehetőség. Így aztán meglepő mértékű érdeklődés irányult a hajnali bolygóvonat, bolygófüzér, bolygósorakozó iránt, ami a média hathatós közreműködése nélkül bizonyára másként alakul. (Nem lehet előre tudni, milyen témát kap fel a média.) Sokan fürkésztek az eget, számos bemutatót tartottak országszerte, hogy mindenki egyszerre láthassa a bolygókat. A Merkúrral sok helyen megszenvedtek, volt, ahol látták, volt, ahol nem – a Merkúrral mindig baj van, nehezen észlelhető. Sebaj, Kopernikusz se látta – ettől persze még nem leszünk automatikusan Kopernikusok.

A nagy bolygótülekedésben aztán mégis összejött a Legszebb Együttállás: június 26-án hajnalban a holdszarló találkozott a Hajnalcsillaggal és a Fiastyúkkal, akárcsak egy népmesében.

Mizser Attila